

Yttrande

SOU 2020:59: Innovation som drivkraft – från forskning till nytta

Generella synpunkter

Utredningens fokus på att underlätta nyttiggörande av resultat vid universitet och högskolor och de förändringar i högskoleförordningen kring högskolornas ansvar att samverka med det omgivande samhället är positivt och att en ändamålsenlig organisation för detta skapas vid alla högskolor är önskvärt. Utredningens starka fokus på nyttiggörande och de förslag som ges får dock inte hämma högskolornas möjligheter att bedriva fri forskning som i många fall bidrar till framtida tekniksprång och nyttiggörande.

Holdingbolagen kan i dag inte bedriva uppdragsutbildning själva utan enligt regeringens riktlinjer bara ”förmedla” uppdragsutbildning. En i utredningen föreslagna breddning av holdingbolagens uppdrag och möjligheter bör bidra till ett ökat nyttiggörande och är positivt. En tydligare styrning och förvaltning av holdingbolagen får också ses som positivt. Att högskolans styrelse ges ett ökat ansvar för holdingbolagens verksamhet är ett led i denna tydlighet.

Utredningen föreslår en harmonisering mellan de universitet som idag har ett relativt välutbyggt och fungerande system för innovation med innovationskontor och holdingbolag och de lärosäten som idag inte har haft samma möjligheter. Utvärderingens sexpunktsmodell (s. 165-ff) med återkommande utvärderingar, allas tillgång till innovationskontor med utökad uppdrag och finansiering med basanslag baserat på storlek, premiering av samarbeten och förlängt mandat gällande verksamhetsområde samt tematiska satsningar bör kunna ge en större likvärdighet.

Utökade uppdrag och fler innovationskontor kräver kompetens och centralisering. Här är det viktigt att säkerställa lika tillgång för alla och att hitta en balans mellan en stabil organisation över tid för att kunna rekrytera rätt kompetens, och mindre formaliserade nätverk och flexibilitet. Utlysning med för korta beviljandetider kan verka menligt på möjligheten att bygga stark kompetens.

Utredningen framhåller ett behov av att öka kompetensen inom hela innovationsområdet gällande statsstödsregler och hur de ska appliceras. MDH instämmer i detta och välkomnar initiativ inom området.

Utredningen har valt att inte analysera eller att lämna förslag vad gäller det så kallade lärarundantaget, men menar att det saknas en tydlig rättslig avgränsning för högskoleanställdas rätt till forskningsresultat uppkomna inom anställningen, vilket i sin tur medför betydande osäkerheter vad gäller villkoren för kommersiellt nyttjande av forskningsresultat med sitt upphov vid svenska högskolor. MDH föreslår att en statlig utredning beträffande lärarundantagets för- och nackdelar initieras, främst med fokus på innovation och nyttiggörande. I utredningens uppdrag bör även förhållandet till statsstödsreglerna belysas. MDH anser att det finns en risk för suboptimeringar då inte helheten utreds. Problemet blir akut uppenbart då högskolor som saknar holdingbolag svårtligen kan hantera "ägande- och nyttjanderätt" till enskild forskares resultat, särskilt i kopplingen mot EU:s ramprogram *Horisont Europa* som förutsätter reglering av uppkomna resultat. Problemet aktualiseras återkommande i samverkan med näringslivet där förhandlingar om kommersialisering av uppkomna resultat mot enskilda forskare inte är önskvärda från näringslivets sida och där högskolor utan eget holdingbolag saknar möjligheter att ta över ägandeskap för forskningsresultat. Om de delar av utredningen som föreslår att alla lärosäten ska få inneha holdingbolag antas är dock detta ett "övergående problem".

Ställningstaganden från Mälardalens högskola

Avsnitt 6.1.1 Nyttiggörande av kunskap från all verksamhet vid högskolorna

Utredningens förslag: I högskolornas uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället och informera om sin verksamhet samt verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta. Det ska förtydligas att också konstnärlig forskning omfattas i högskolors uppgift att verka för att forskningsresultat tillkomna vid högskolan kommer till nytta.

Förslaget liknar det som föreslagits i forskningspropositionen om att bredda nyttiggörandet till att innefatta all kunskap tillkommen vid högskolan.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 6.1.2 Nyttiggörandeuppdraget förtydligas i högskoleförordningen

Utredningens förslag: Högskolornas uppgift att verka för att forskningsresultat och andra kunskaper tillkomna vid högskolan kommer till nytta innefattar såväl kommersiellt som icke-kommersiellt nyttiggörande. Möjligheten till ett framtida nyttiggörande av resultat ska beaktas redan när forskning och utbildning vid högskolan organiseras.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 6.2 Ansvar för nyttiggörandearbetet ska ligga på högskolans styrelse

Utredningens förslag: Högskolornas styrelse ska besluta

1. om de närmare formerna för nyttiggörandearbetet, och
2. om övergripande frågor rörande av högskolan förvaltad holdingbolag, såsom ägardirektiv, uppdragsmål, uppföljning av verksamheten och nominering av ledamöter i bolagets styrelse.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 7.2 Uppföljning och utvärdering för återrapportering och ökat lärande

Utredningens förslag: Universitetskanslersämbetet ska följa upp högskolornas nyttiggörandearbete. Verket för innovationssystem, Vinnova, ska återkommande utvärdera högskolornas nyttiggörandearbete. Utvärderingen ska senast den 30 mars vart fjärde år ge högskolorna respektive regeringen underlag för hur nyttiggörandearbetet kan utvecklas. Rapporten myndigheten lämnar ska innehålla

- rekommendationer till såväl högskolorna som de av dem förvaltade holdingbolagen men även till regeringen i olika frågor,
- förslag på fördelning av anslag för uppdrag om innovationskontor enligt förordningen om statliga medel för innovationskontor,
- bedömning och rekommendationer avseende högskolornas användning av medel ur ett statsstödsperspektiv, och
- bedömning av hur samtliga studenter, lärare och forskare vid högskolor bäst kan få tillgång till innovationskontorsstöd.

Högskolorna ska till Vinnova lämna de uppgifter om sin verksamhet som myndigheten begär.

MDH anser att det är positivt att expertmyndigheten för innovation även ansvarar för att utvärdera arbetet ute på högskolorna. Det finns dock risk för konflikt då man även är en stor finansiär inom området. Myndighetens ledning bör tillse att resultatet från de olika verksamheterna används på ett sätt som stärker myndighetens förtroende inom sektorn. Frågan är om detta är tillräckligt eller om det granskande och finansierande uppdragen ska delas på olika myndigheter istället?

Utredningens förslag: Vinnova och UKÄ bör ges i uppdrag att ta fram en mer exakt modell för hur arbetet med uppföljning och utvärdering av nyttiggörandearbetet ska genomföras och redovisa denna för regeringen.

MDH anser att det är bra om lärosätena tillsammans med Vinnova och UKÄ kan utarbeta riktlinjer för uppföljning och mätetal osv. Det är inte tydligt i utredningen vad det är som ska följas upp, hela samverkansarbetet eller mera begränsat till nyttiggörande som i sig även det är väldigt brett. Det finns risk att man fångar upp enbart en liten del som inte ger hela bilden av nyttiggörandearbetet. Till exempel säger antalet patent ganska lite om nyttiggörandet som sker på högskolan. Det är svårt att bilda en komplett bild med några få nyckeltal. Risken finns att detta gynnar endast de stora lärosätena. Vi ser även risk att förslaget leder till mer administration och risk för felstyrning som leder till att fungerande verksamheter monteras ned.

Avsnitt 7.2.1 Holdingbolagens verksamhet ska redovisas som en särskild del i den återkommande forskningspropositionen

Utredningens förslag: Utöver att ingå i det särskilda utvärderingsarbete som utredningen föreslår, ska holdingbolagens verksamhet redovisas som särskild del i den återkommande forskningspropositionen.

Årsredovisningen för av högskolan förvaltad holdingbolag biläggs också högskolans egen årsredovisning.

MDH anser det är positivt med en tydligare styrning och förvaltning av holdingbolagen, men att administration kring detta bör ha rimliga proportioner. Utredningens förslag att bilägga årsredovisning för holdingbolaget till högskolans egen årsredovisning är välavvägt i detta avseende. Vi är dock tveksamma till att det är möjligt att tidsmässigt hinna få årsredovisningen för holdingbolaget klar i tid om räkenskapsåret är detsamma för holdingbolaget och högskolan.

Avsnitt 7.3.1 Regeringen beslutar om vem som ska få ett innovationskontorsuppdrag

Utredningens förslag: Regeringen beslutar om särskilda statliga medel för uppdrag om inrättande av innovationskontor. Beslutet ska gälla tills vidare. Beslutet ska särskilt beakta

1. *Hur väl nyttiggörandearbetet 1 kap. 8 högskoleförordningen (1993:100) genomförts,*
2. *Hur stödet till högskolor som inte har särskilt uppdrag om innovationskontor fungerat,*
3. *Medfinansieringen till verksamheten, och*
4. *i vilken utsträckning såväl högskolor som enskilda utbildningsanordnare som gjort en anmälan samarbetar med minst en annan aktör inom ramen för ett innovationskontorsuppdrag.*

MDH anser det är positivt med tydliga kriterier för att få uppdrag att inrätta innovationskontor. Vi är positiva till att det skapas långsiktiga förutsättningar för innovationskontoren.

Vi avstyrker kravet att innovationskontoret ska bildas tillsammans med en annan aktör som är oberoende av högskolan. Självklart ska det finnas samarbete med regionen, science parks, inkubatorer osv, men innovationskontoret bör tillhöra och administreras av högskolan. Vi ser i förslaget en risk för mer administration och långsamma processer som inte gynnar nyttiggörande.

Avsnitt 7.3.2 Alla ska ha tillgång till stöd från ett innovationskontor

Utredningens förslag: Högskolor som fått särskilda medel för uppdrag om inrättande och finansiering av innovationskontor ska stödja och samarbeta med högskolor som inte fått sådana medel i enlighet med en uppdelning som regeringen beslutar.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 7.3.5 Viss justering av kraven på redovisning av hur medel till innovationskontor använts

Utredningens förslag: Högskolor som tilldelats medel för att ha innovationskontor ska i sin årsredovisning redovisa hur de medel som har tilldelats har använts för att bedriva verksamheten vid innovationskontoret. Redovisningen ska beskriva inriktningen på innovationsverksamheten, målen för denna och hur kriterierna för stödet tagits hand om i arbetet, samt om, och i så fall vilken, expert- eller specialistkompetens som har byggts upp. De högskolor som har fått uppdrag att stödja annan högskola ska ange vilken eller vilka högskolor som stöds och med vilka tjänster. Om en högskola inte har fått medel för att stödja högskolor men har påbörjat ett sådant samarbete, bör detta framgå av redovisningen.

Utredningens förslag: Någon sådan redovisning som sker av nyckeltal i dag i dag bör inte längre ske i årsredovisning. Redovisning kan däremot komma att ske på annat sätt.

MDH anser det som rimligt att redovisa hur tilldelade medel har använts.

Avsnitt 7.3.6 Högskolorna ska få ökade anslag till nyttiggörande

Utredningens förslag: Utredningen föreslår en ny finansieringsmodell för innovationskontoren, som baseras på högskolornas storlek. Anslagen ska

medfinansieras med minst 10 procent av det maximala stödbeloppet, av högskolan.

MDH anser det är positivt att innovationskontoren föreslås få ökade anslag så att det ges förutsättningar att inrätta innovationskontor med tillräcklig kapacitet och storlek. Medfinansieringen om 10% av stödbeloppet blir, om högskolan själv ska stå för denna del, endast en omfördelning av de totala anslagen till högskolan, vilket kan tyckas vara en onödig omväg då medlen i så fall ändå blir öronmärkta till innovationskontoret. Det är positivt att det ges möjlighet att medfinansieringen kan komma från en extern aktör. Utredningen ger inget svar på vilka krav eller åtaganden som eventuellt skulle följa en sådan medfinansiering.

Det bör förtydligas hur medfinansiering sker från de högskolor som inte har eget innovationskontor.

Utredningens förslag: *Vinnova bör få i uppdrag att utlysa medel för att mer forskning ska kunna kommersialiseras. Totalt bör ytterligare 100 miljoner kronor per år avsättas för ett utökat verifieringsstöd.*

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 7.4 Genom tematiska satsningar kan Sverige kraftsamla

Utredningens förslag: *Regeringen ska besluta om medel för utökade innovationsuppdrag till två eller flera högskolor i samverkan. Anslag för det utökade tematiska innovationsuppdraget ska uppgå till 25–100 miljoner kronor per år.*

MDH är positiva till kraftsamling kring tematiska innovationsuppdrag.

Avsnitt 8.1.1 Högskolornas strategier för immateriella rättigheter

Utredningens förslag: *Högskolorna ges i uppdrag att ta fram högskolespecifika strategier för hantering av immateriella tillgångar.*

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 8.1.2 PRV ska fortsatt arbeta med kompetenshöjande insatser inom immaterialrätt

Utredningens förslag: *PRV föreslås få ett fortsatt uppdrag att tillhandahålla utbildning och ökad kunskap kring immaterialrättsliga frågor vid högskolorna.*

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 8.1.3 Arbetsgivarverkets långsiktiga arbete med immaterialrätt

Utredningens förslag: Arbetsgivarverket förslås ges ett uppdrag att tillsammans med högskolorna och arbetstagarorganisationerna bedriva ett långsiktigt arbete för att öka forskares, doktoranders och andra anställda vid högskolans kunskap om immaterialrättsliga frågor. Ett samarbete bör ske med Sveriges förenade studentkårer.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 8.1.4 Ett utökat stöd för statsstödsrättsliga och immaterialrättsliga frågor

Utredningens förslag: Inom det särskilda bolag (Finansieringsbolaget – se avsnitt 9.3) som föreslås inrättas av högskolorna i landet, finns statsstödsrättslig kompetens, liksom immaterialrättslig sådan. Stöd till högskolornas uppbyggnad av immaterialrättslig kompetens ges därutöver av Patent- och registreringsverket. De strategier för immateriella rättigheter högskolorna tar fram visar hur högskolorna kommer säkerställa att immaterialrättsliga frågor hanteras på bästa sätt.

Se avsnitt 9.3.1.

Avsnitt 8.2 Inrättandet av ett nationellt center för entreprenörskap

Utredningens förslag: Ett nationellt centrum för entreprenörskap inrättas, som ges uppdraget att höja kunskapen om entreprenörskap vid svenska högskolor. Det nationella centret ska utlysas i konkurrens av Vinnova och måste delas mellan minst en högskola och en extern aktör.

Utredningens förslag: Det nationella centret för entreprenörskap driver och utvecklar entreprenörsskapsutbildningar i Sverige och ansvarar för att samtliga studenter på master- och forskarnivå erbjuds dessa.

MDH anser att förslaget leder till en överorganisation och att samma resultat kan uppnås genom ett formaliserat nationellt nätverk i nära samarbete med Vinnova och inte som en fysisk centerbildning. Att lärosäten ska konkurrera om detta främjar inte samarbete.

Vi har ju redan SNITTS och entreprenörskapsforum osv, varför inte utöka och stärka deras arbete snarare än att bygga någonting nytt?

Avsnitt 8.3 Arbetsgivarverket ska kartlägga rörlighet

8 (13)

Utredningens förslag: Arbetsgivarverket förslås få i uppdrag att tillsammans med Vetenskapsrådet kartlägga hinder för ökad rörlighet mellan akademi och näringsliv och övrig offentlig sektor, ur ett arbetsrättsligt perspektiv och lämna förslag till åtgärder för att öka rörligheten.

Utredningen pekar på att det finns ”en mycket bred konsensus kring det önskvärda i att betydligt fler personer än som är fallet i dag ska kunna tillfälligt eller under längre tid byta arbetsgivare”. MDH delar denna bild och anser att ökad rörlighet mellan akademi och näringsliv är något positivt som bidrar till att berika forsknings- och innovationsmiljöer på båda sidor. Vi ser dock ett antal hinder för sektoriell mobilitet, såsom det akademiska meriteringssystemet och beroendet av externa forskningsmedel vid akademien. MDH välkomnar därför initiativ till att se hur båda sidor kan värdera erfarenheter andra sidan i högre grad än vad som sker idag, till exempel att kvalificerad erfarenhet från näringslivet värderas in bland akademiska meriter när högre tjänster inom akademien ska besättas. Att hitta motiv, premieringar och modeller för att öka mobiliteten, inte bara mellan akademi och näringsliv, utan även mellan olika akademiska miljöer torde ha en positiv effekt på innovationen i samtliga led.

Avsnitt 8.4 Om kartläggning av hinder och borttagande av dylika för ett ökat nyttiggörande

Utredningens förslag: Vinnova ges i uppdrag att tillsammans med UKÄ, Vetenskapsrådet, näringslivsorganisationer, samt Sveriges kommuner och regioner, kartlägga olika hinder för ökat nyttiggörande av resultat från forsknings- och annan verksamhet vid högskolorna. Vinnova ska baserat på detta lämna förslag på åtgärder till regeringen.

MDH anser det vore lämpligt att även lärosätena är representerade på något sätt.

Avsnitt 8.5.2 Uppdrag till forskningsråden för ökat nyttiggörande

Utredningens förslag 1: Forskningsråden ges i uppdrag att i samarbete med KK-stiftelsen, Stiftelsen för strategisk forskning och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning utveckla modeller för hur högskolornas förmåga att driva nyttiggörande i forskningsprojekt och vid högskolorna kan öka.

KK-stiftelsen har med gott resultat åstadkommit ett ökat nyttiggörande genom sin finansiering och krav på samproduktion. Samtidigt har Vetenskapsrådet haft en stor betydelse för den fria forskningen genom att finansiera banbrytande forskning som kanske inte omedelbart haft uppenbara tillämpningar, men som senare haft stort genomslag. Ett ökat

fokus på nyttiggörande får inte bli en hämsko för den fria forskningen som också har en roll i nyttiggörande och i innovationssystemet, speciellt i syfte att uppnå tekniksprång på medellång och lång sikt. Redan idag har flera finansörer ökat sitt fokus på att kunna redogöra för framtida nyttiggörande och genomslag (impact) vid ansökningsförfarandet. Detta gäller inte minst EU:s nya ramprogram *Horisont Europa*. Kunskapen ute på lärosätena för hur man effektivt kan planera och redogöra för impact är varierande och bristande kunskap om detta kan komma att hämma möjligheten att erhålla finansiering från till exempel *Horisont Europa* men att "överväga att ställa krav" på att högskolorna på att bygga kapacitet för nyttiggörande som utredningen föreslår är inte rätt väg utan bör komma som en naturlig insikt hos högskolorna för att kunna vara konkurrenskraftiga om externa forskningsmedel.

Utredningens förslag 2: Råden ges i uppdrag att samarbeta med Vinnova i arbetet med det nya förfarandet för utvärdering av nyttiggörande.

MDH anser att förslaget som anges i avsnitt 7.2 att ge Vinnova uppdraget att utvärdera högskolornas nyttiggörandearbete är tillräckligt.

Avsnitt 9.1.2 Utökade möjligheter för högskolorna att disponera medel för nyttiggörande

Utredningens förslag 1: Regeringen bemyndigas att använda anslagsmedel till att finansiera holdingbolagens verksamhet och bilda holdingbolag där sådana saknas.

Utredningens förslag 2: Ansökningar om att få holdingbolag från Mälardalens högskola och Kungl. Musikhögskolan skrivs av efter att riksdagen beslutat om det nya bemyndigandet.

En oerhört viktig ståndpunkt i utredningen att alla högskolor ska kunna ha eget holdingbolag. Konsekvenser av att inte ha ett holdingbolag kommer att snabbt bli än större då både EU och näringslivet kräver att ha en part att diskutera med när det gäller nyttiggörande av resultat som kommit fram vid högskolorna. Enskilda forskare måste få hjälp och ökat stöd för att kunna kommersialisera sina resultat vilket högskolorna som statliga myndigheter svårligen kan bidra med.

Positivt att kunna använda en del av anslagen till finansiering av verksamheten.

Utredningens förslag: Regeringen bemyndigas att använda donationsmedel till att finansiera holdingbolagens nyttiggörandearbete.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 9.1.3 Bemyndigandets storlek anpassas efter högskolornas storlek

10 (13)

Utredningens förslag: *Det belopp som riksdagen föreslås bemyndiga regeringen och i förlängningen högskolorna att tillföra holdingbolagen, bör anpassas efter storleken på högskolornas totala anslag.*

- *Högskolor med anslag upp till 500 miljoner kronor bemyndigas att tillföra fem miljoner kronor per år.*
- *Högskolor med anslag 500 miljoner kronor till två miljarder kronor bemyndigas att tillföra 25 miljoner kronor per år.*
- *Högskolor med anslag på över två miljarder kronor bemyndigas att tillföra 50 miljoner kronor per år.*

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 9.1.4 Bemyndiganden för fyra år i taget

Utredningens förslag: *Bemyndigande ska gälla i fyra år. Förnyat bemyndigande ska ske en gång per mandatperiod i anslutning till den föreslagna samlade redovisning till riksdagen i forskningspropositionen.*

Det är viktigt att få en långsiktighet för holdingbolagens verksamhet. Kriterierna för förnyat bemyndigande bör vara tydliga.

Avsnitt 9.2.1 Holdingbolagen bör tilldelas ett samhällsuppdrag

Utredningens förslag: *Holdingbolagens verksamhet är i huvudsak av allmännyttigt slag. Holdingbolagens verksamhet bör tydliggöras och kopplas till högskolornas av utredningen föreslagna nya nyttiggörandeuppdrag i 1 kap. 2 § högskolelagen (1992:1434).*

Utredningens förslag: *Holdingbolagen ska bidra till att nyttiggörande av såväl forskningsresultat som andra kunskaper tillkomna vid högskolan sker. Det ska ske på affärsmässiga grunder. Detta ska vara ett av riksdagen fastställt samhällsuppdrag och förenas med uppdragsmål beslutade av högskolans styrelse, som bolagsstämman föreslås fastställa.*

MDH tillstyrker förslaget att lägga till ett samhällsuppdrag för holdingbolagen.

Avsnitt 9.2.3 Ekonomiska mål för holdingbolagen

Utredningens förslag: *Riksdagen beslutar att samhällsuppdraget ska kompletteras med ett ekonomiskt mål för verksamheten, som säkerställer att verksamheten bedrivs på affärsmässiga grunder och bidrar till att uppfylla holdingbolagets samhällsuppdrag. Regeringen bör i sin tur i de*

nya anvisningarna för bolagen uppdra åt de förvaltande högskolornas styrelser att tillse att bolagen beslutar mer detaljerade ekonomiska mål.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 9.2.4 Sammansättningen i holdingbolagens styrelser

Utredningens förslag 1: Anställd vid den förvaltande högskolan ska inte få vara ordförande eller vice ordförande i holdingbolagets styrelse.

MDH anser det är viktigt med en god koppling mellan holdingbolaget och högskolans verksamhet. Denna koppling kan upprätthållas på fler sätt än att just ha högskoleanställda personer som ordförande/vice ordförande i holdingbolagets styrelse. Utredningen lyfter fram att Riksrevisionen påpekat den stora risken för jäv när ordförande i holdingbolagets styrelse samtidigt är rektor eller vice rektor. Det är bra om sådana risker minimeras.

Utredningens förslag 2: Regeringskansliet bör kontinuerligt erbjuda nya ledamöter i holdingbolagens styrelseutbildningar om rollen som ledamot i statligt bolags styrelse.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 9.3.1 Förbättrad redovisning, styrning och utveckling av holdingbolagen genom ett nytt gemensamt bolag

Utredningens förslag: Regeringen uppdrar, efter riksdagens godkännande, åt de 18 statliga högskolor som nu förvaltar holdingbolag att bilda ett gemensamt bolag (Finansieringsbolaget) som tillhandahåller gemensamma stödfunktioner, upprättar gemensam redovisning av holdingbolagens samlade verksamhet och underlag till Regeringskansliet. Bolaget ska också ansvara för beslut om finansiering för så kallade projektbolag.

Ett aktieägaravtal upprättas mellan högskolor med holdingbolag där varje högskola har en röst och som närmare reglerar gemensamma ägarfrågor. De högskolor som bildar nya holdingbolag ska därefter bli medlemmar i konsortiet. Vid ägarsamråd bestäms gemensamma ägarfrågor. Regeringen utser en ledamot av bolagets (Finansieringsbolagets) styrelse.

MDH är positiva till att kraftsamla kompetens och stödfunktioner, men spetsresurser skulle också kunna lånas via samarbete snarare än att allt ska outsourcas till en nationell aktör.

MDH är negativa till att finansieringsbesluten ska tas på nationell nivå. Närhet till både forskare och lokala näringslivet är viktiga faktorer för att kunna ta välgrundade beslut om investering. Se även 9.3.2 nedan.

Avsnitt 9.3.2 Ett renodlat mer likvärdigt system för finansiering av bolag i tidiga faser

Utredningens förslag: Finansieringsbolaget får i uppdrag att ansvara för alla investeringar i så kallade projektbolag för idéer från studenter och forskare. Dagens holdingbolag får förmedla tillgång till investeringsmedel av Finansieringsbolaget.

MDH är negativa till att centralisera alla beslut om finansiering då det riskerar att öka avståndet till nyttiggörandeverksamheten ute på de enskilda högskolorna. Det kan bli svårare att göra dessa investeringar utan den lokala kopplingen. En lösning (istället för ett nationellt investeringsbolag) skulle kunna vara ökad samarbete mellan lärosäten att utöka resurser till FUHS-föreningen. Det blir svårt för mindre holdingbolag att ha investeringskompetens och då skulle man kunna utnyttja/låna dessa kompetenser från större holdingbolag. Detsamma gäller eventuell licensiering där lokal kompetens många gånger är avgörande och en viss kompetens inom området och uppsökande arbetssätt behövs för att detta ska hända.

MDH är tveksamma till att ta bort investerings/riskkapitaldelen. Gränsdragningen mellan vad som anses som en möjliggörare för nyttiggörande/kommersialisering av ett forskningsresultat (till exempel i form av övertagande av IP-rättigheter till ett forskningsresultat) och vad som anses som en riskkapitalinvestering är väldigt svårt. Risk att holdingbolag inte kan användas som en möjlighet i nyttiggörande så effektivt som man önskar.

Avsnitt 9.3.3 Högskolorna bör använda holdingbolagen i större utsträckning

Utredningens förslag: Staten bör som ägare inte begränsa holdingbolag vid högskolors förvärv av aktier, andelar i ekonomiska föreningar eller andra associationer beloppsmässigt.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 9.3.4 Holdingbolagen bör inte kunna bedriva egen uppdragsutbildning men väl annan utbildningsverksamhet

MDH instämmer i utredningens slutsats att holdingbolagen inte bör bedriva uppdragsutbildning. Däremot bör holdingbolagen kunna förmedla uppdragsutbildning som bedrivs vid lärosätena.

Utredningen är mer svävande gällande vad som menas med ”annan utbildningsverksamhet”, vilket kan skapa gråzoner om vilka utbildningar som kan genomföras av holdingbolagen och vilka som inte kan genomföras. Frågan är också om holdingbolagen ska bemannas med den kompetens som

behövs för att ge utbildningar eller istället fokusera på kärnverksamheten – att äga, förvalta och sälja aktier i hel- eller delägda bolag vars uppgift är att bedriva forskning och utvecklingsverksamhet för kommersialisering samt bidra till att kommersialisera forskningsresultat och idéer och verka i ett tidigare investeringsstadium än andra finansieringsaktörer.

Avsnitt 9.3.5 Ett nationellt arbete med licensiering

Utredningens förslag: Finansieringsbolaget bör ges i uppdrag, genom dess ägare, att utreda former för hur en nationell process för licensiering av immateriella rättigheter sprungna ur högskolors verksamhet ska kunna bildas.

(se 9.3.2 ovan)

Avsnitt 9.3.6 Förbudet för holdingbolagen att bedriva sådan verksamhet som ingår i högskolornas grundläggande verksamhet

Utredningens förslag: Avgränsningen att holdingbolagen inte får bedriva sådan verksamhet som ingår i högskolornas grundläggande verksamhet, förtydligas.

MDH tillstyrker förslaget.

Avsnitt 10.1.1 Konsekvenser för staten

Den totala kostnaden för förslagen är ca 340 msek som ska tas från forskningsanslaget. Beloppet motsvarar närmare 500 doktorandtjänster vid högskolorna vars finansiering "omfördelas". Att reducera forskningsanslagen utan kompensation kanske inte är det mest optimala.

Utredningen föreslår att holdingbolagen även fortsättningsvis kunna förmedla uppdragsutbildning men förväntas i ökad grad kunna bidra med behövlig utbildning för det livslånga lärandet och nödvändig kompetensomställning. Då utbildning och annan verksamhet ska bedrivas på kommersiella grunder kommer det inte att få några negativa budgetära konsekvenser utan beräknas tvärtom kunna leda till ökade intäkter för bolagen. Däremot nämner utredningen att detta även leder till ökade intäkter för högskolorna (genom ökade intäkter för att medarbetare utför arbete åt holdingbolagen eller genom att sälja andra tjänster till bolagen).

Uppdragsutbildning möjliggör större utbildningsutbud och nyttjande av personalresurser, däremot bidrar den inte till någon vinst då verksamheten sker till självkostnad. Uppdragsverksamheten måste också kunna motiveras utifrån högskolelagen och bedrivas så att den inte leder till snedvriden konkurrens gentemot privata aktörer.